

۳ - ایجاد انگیزه برای دقت عمل در اجرای بانکداری بدون ربا:
در ضمن طرح مشکلات گفته شد، یکی از علل مشکلات اجرایی بانکداری به شیوه جدید نبود انگیزه کافی در بسیاری از کارگزاران بانک و مراجعان است که قانون و مقررات بانکداری بدون ربا را با دقت کامل پیاده کنند و نسبت به اجرای دقیق آن از حساسیت لازم برخوردار باشند. برای ایجاد انگیزه باید اقداماتی صورت گیرد از جمله:
۳/۱ - باید آثار زیانبار رباخواری و بی دقتی و بی مبالاتی در پیاده کردن این قانون تبیین شود.

۳/۲ - نیز باید از افراد باایمان و باانگیزه در پاسخگویی به مراجعان بانک استفاده شود و افرادی که حوصله کافی برای توجیه ارباب رجوع ندارند، یا انگیزه برای دقت عمل ندارند از این پست برکنار شوند.

۳/۳ - دیگر این که باید نظارت، تشویق و تنبیه برقرار باشد، تا همواره این دقت عمل برقرار بماند.

۴ - ایجاد انگیزه برای پس انداز و سپرده گذاری در بانک بدون ربا:
قبلاً توضیح داده شد که برای پس انداز و سپرده گذاری در بانک بدون ربا انگیزه کافی وجود ندارد. اکنون راههایی برای ایجاد انگیزه بدین منظور پیشنهاد می گردد:

۴/۱ - ایجاد انگیزه برای حساب پس انداز قرض الحسنه: امروزه بانکها برای ایجاد انگیزه بیشتر جهت پس انداز گذاری می خواهند با ارائه تبلیغات پرداخت جوایز بانکی، مشکل را حل کنند. ما نمی دانیم در این کار تا چه حدی موفق بوده اند، در صورتی که توفیق کامل یافته باشند، به یک موفقیت یک بعدی دست یافته اند و آن افزایش حجم پس اندازهاست. اما بعد دیگر این حساب یعنی قرض الحسنه بودن آن مبتنی بر انگیزه های معنوی است که در اینجا مورد غفلت قرار گرفته است. البته بانک در این شیوه جذب پس انداز، اقدام خلاف شرعی نکرده است، اما انگیزه مادی پس انداز گذاری را رشد داده است و این نتیجه موجب دور شدن از روح قرض الحسنه است. به علاوه تبلیغاتی این چنین

پر سر و صدا با حال و هوای جامعه اسلامی و ارزشهای اصیل آن ناهمگون است. این کار سمت‌گیری حرکت جامعه اسلامی را به جای توجه به سوی کمالات الهی و انسانی به دور شدن از ارزشهای اسلامی سوق می‌دهد. برای ایجاد انگیزه جهت قرض الحسنه پس‌انداز راههای ذیل پیشنهاد می‌گردد:

۴/۱/۱ - ارائه تبلیغات اسلامی برای جذب پس‌انداز با بیان اجر و پاداش این کار در نزد خدا.

۴/۱/۲ - تبیین آثار قرض الحسنه برای حل مشکلات مالی خانواده‌های محروم با ارائه و نمایش فیلم، تاتر و...

۴/۱/۳ - استفاده از همه وجوه این حساب، جهت اداء قرض الحسنه به نیازمندان، زیرا وقتی مردم مشاهده کنند از وجوه پس‌انداز آنان به صورت چشمگیری به افراد نیازمند قرض داده می‌شود، تشویق خواهند شد و بر پس‌انداز خود خواهند افزود. امروز مردم اثر پس‌اندازهای خود را در حل مشکلات نیازمندان مشاهده نمی‌کنند، طبعاً انگیزه پس‌اندازگذاری در آنان کاهش می‌یابد.

۴/۱/۴ - در صورت وجود تورم ناشی از انتشار بی‌رویه پول، مانند آنچه در دهه اخیر به ویژه رایج بوده است، کاهش ارزش پول مطابق با نرخ تورم اعلان شده از سوی بانک مرکزی نیست، بلکه دقیقاً جبران کاهش قدرت خرید پول آنهاست. این محاسبه باید پس از گذشت مدت صورت گیرد و در این مورد نرخ از پیش تعیین شده‌ای اعلام نگردد. متقابلاً بانک حق دارد جبران این کاهش قدرت خرید پول را از مشتریان خود مطالبه کند بدون این که بدین منظور نیز نرخ قطعی و از پیش تعیین شده‌ای قرار دهد و هرگاه قدرت خرید پول ثابت بود چنین اضافه‌ای دریافت و پرداخت نگردد. (این پیشنهاد با نظر عده‌ای از فقها و صاحب نظران حوزه سازگار است اما بعضی از مراجع با آن موافق نیستند و این نظر احتیاج به کار بیشتری دارد.)

۴/۲ - ایجاد انگیزه برای حساب جاری:

برای ایجاد انگیزه بیشتر جهت افتتاح حساب جاری و جذب نقدینگی از این راه.

پیشنهاد می‌شود این حساب از صورت قرض الحسنه خارج گردد و به عنوان حساب سپرده سرمایه‌گذاری جاری در آید. این کار تقریباً در مورد چک کارتها صورت گرفته است البته عنوان حساب همچنان قرض الحسنه باقیمانده است. در صورتی که این سپرده‌ها توسط بانک بلافاصله تبدیل به اوراق سهام بانکی شبیه اوراق سهام بازار بورس شود و هنگام وصول چک به بانک، اوراق مزبور به وکالت از طرف صاحب حساب به فروش رسد، سود آن می‌تواند انگیزه قوی‌تر را برای افتتاح این حساب یا افزایش سپرده حساب جاری آن هم در طول مدت زمان بیشتری، فراهم آورد.

۴/۳ - ایجاد انگیزه برای سپرده‌های سرمایه‌گذاری:

برای ایجاد انگیزه بیشتر جهت سپرده سرمایه‌گذاری پیشنهاد می‌شود این حسابها به دو نوع تقسیم شود، یک نوع سپرده‌هایی که به صورت مشاع و مشترک در همه سرمایه‌گذارهایی که بانک در آنها سهیم است به کار گرفته می‌شود همان طور که امروزه در بانکها رایج است، طبعاً سود و زیان این سرمایه‌ها نیز بر سپرده‌ها سرشکن می‌شود و در نتیجه حاصل سود، معدلی از سود پروژه‌ها و سرمایه‌گذارهای مزبور خواهد بود. این نوع سپرده دارای سود نسبتاً کمتر همراه با ریسک کمتر می‌باشد.

نوع دیگر، سپرده‌هایی است که به انتخاب سپرده‌گذار در پروژه‌های معین به کار گرفته می‌شود و حاصل سود آن پروژه معین، هرچه باشد، بر روی مجموع سهام تقسیم می‌گردد. چنین سپرده‌گذاری معمولاً همراه با ضریب سود بیشتر و ریسک بیشتر است، در عین حالی که ورود به بازار حقیقی سرمایه‌گذاری در این نوع ملموستر و محسوس‌تر است. به نظر می‌رسد در صورت ایجاد چنین حسابی و توضیح مزایای آن، با توجه به بازدهی سود بیشتر آن به تدریج استقبال از این حساب بیش از نوع اول شود. ایجاد این نوع حساب کوششی در جهت نزدیک شدن به بازار حقیقی سرمایه و پیدایش رقابت با بازار آزاد سرمایه است و کارایی بانک را افزایش خواهد داد و افراد با ایمان با دلگرمی و اطمینان خاطر بیشتری با آن کار خواهند کرد.

۵ - ایجاد مراکز اطلاع رسانی و نظارت:

پیشنهاد می‌شود بانک مرکزی جهت ارائه خدمات آموزشی، اطلاع رسانی و نظارت، در شهرهای بزرگ مراکزی ایجاد کند تا امور ذیل را به عهده بگیرند:

۵/۱ - این مرکز کارگزاران بانک را نسبت به قانون و مقررات و آئین نامه‌ها و دستورالعمل‌های بانکی آموزش می‌دهد.

۵/۲ - این مرکز با انتشار جزوه‌ها، بروشورها و انجام کارهای تبلیغی، عموم مردم را نسبت به کیفیت کار بانک آشنا می‌سازد.

۵/۳ - این مرکز اطلاع رسانی از جهت وقت مناسب برای گرفتن تسهیلات بانکی در قالب هر قرارداد، کیفیت استفاده صحیح از تسهیلات و سود انتظاری سرمایه، مخصوصاً در مورد سپرده‌های با ریسک زیاد را بر عهده دارد.

۵/۴ - کار نظارت بر بانکها و عملکرد آنها مطابق با مقررات بانکداری بدون ربا و نیز تشویق کارگزاران متعهد و دقیق و توییح کارمندان خاطی را این مراکز بر عهده دارند.

۶ - در پایان بر نکاتی مهم تاکید می‌کنیم:

۶/۱ - مسئولان محترم بانکها و کارگزاران بانکی باید از به کار بردن تعابیر مرسوم بانکداری ربوی مانند بهره، وام و مانند اینها در مورد سپرده‌ها و سودهای بانکی شدیداً پرهیز کنند.

۶/۲ - بر انتظاری بودن نرخ سودی که از پیش اعلام می‌شود و این که پرداخت آن به صورت علی الحساب صورت می‌گیرد تاکید گردد.

۶/۳ - در پایان هر سال مالی، سود و زیان سرمایه‌گذارین بانک محاسبه و سود قطعی اعلان و مابه‌التفاوت پرداخت گردد.

به امید تحول چشمگیر در عملکرد بانکداری بدون ربا و جهت‌گیری آن به سوی بانکداری صد در صد اسلامی.

والسلام علیکم ورحمه... و برکاته